SIMBOLURI BIBLICE ÎN ROMANUL *POMUL VIEŢII* DE ION GHEŢIE*

AURA MOCANU
Liceul Teoretic „Ioan Slavici", Panciu
albinutya@yahoo.com

Abstract: Ion Gheţie's name has imposed itself in the Romanian culture because of his numerous studies dedicated to the Romanian language and dialectology. His most important writings in the two domanins are: *Începuturile scrisului în limba română. Contribuţii lingvistice şi filologice* (1974), *Baza dialectală a românei literare* (1975), *Istoria limbii române literare. Privire sintetică* (1978), *Introducere în studiul limbii române literare* (1982), *Introducere în dialectologia istorică românească* (1994), *Diaconul Coresi şi izbânda scrisului în limba română* (1994). Ion Gheţie also has numerous volumes of fiction: *Drumul* (1983), *Pomul vieţii* (1987), *Încotro?* (1999), *O lume pentru fiecare* (1992), *Biruitorii* (2002). This paper talks about the symbols found in the novel *Pomul vieţii*. Published in 1987, the novel has as main topic the fear of death. The main hero, Paul Conta, is the symbol of the man who doesn't want to die. He is fighting with the idea of death and is trying to defeat it.
Keywords: Ion Gheţie, the tree of live, the tragic hero, the Bible

1. Ion Gheţie: filolog şi dialectolog

Unul dintre cei mai valoroşi filologi români din a doua jumătate a secolului al XX-lea este Ion Gheţie (1930-2004). De-a lungul activităţii sale stiinţifice, care s-a întins pe aproximativ jumătate de secol, Ion Gheţie a abordat în numeroasele sale lucrări teme capitale pentru filologia, lingvistica şi dialectologia românească. Dacă ar fi să amintim câteva, ne putem referi la începuturile scrisului în limba română, problema „patriei" textelor rotacizante, personalitatea complexă a diaconului Coresi. Peste toate acestea, dar şi peste multe altele, Ion Gheţie a aruncat o nouă perspectivă, iar în unele privinţe a impus noi teorii, mai bine argumentate, care au sfârşit prin a fi acceptate de cercetătorii contemporani, de pildă originea bănăţeană-hunedoreană a textelor rotacizante, în dezavantajul teoriei formulate de G. Ivănescu, care atribuia Maramureşului, locul de baştină al acestor texte. Lucrările sale, dintre care amintim, *Începuturile scrisului în limba română. Contribuţii filologice şi lingvistice* (1974), *Baza dialectală a românei literare* (1975), *Istoria limbii române literare. Privire sintetică* (1978), *Introducere în studiul limbii române literare* (1982), *Introducere în dialectologia istorică românească* (1982), *Diaconul Coresi şi izbânda scrisului în limba română* (1994), au devenit borne de reper în filologia, lingvistica şi dialectologia românească. Pe lângă toate aceste studii, Ion Gheţie a mai publicat un număr apreciabil de articole, care au apărut, cu precădere, în

* *Biblical symbols in the novel* Pomul vieţii *by Ion Gheţie*

BDD-A25915 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:51 UTC)

revistele: „Limba română" şi „Studii şi cercetări de lingvistică". În aceste lucrări şi articole, autorul expune într-o formă coerentă şi complexă, concepţia sa despre cele mai importante şi controversate probleme ale filologiei şi dialectologiei româneşti.

2. Ion Gheţie: creator de literatură

Activitatea ştiinţifică a reputatului filolog bucureştean a fost dublată de una literară. Texte de proză, scurte sau adevărate romane formează creaţia literară a lui Ion Gheţie. De-a lungul vieţii a publicat un număr considerabil de texte beletristice, dar, din păcate, multe au rămas în manuscris[1]. Două povestiri, *Naşterea pruncului* (1990) şi *Prostie* (1991), apărute în revista „Luceafărul", un volum de povestiri, *Alfa şi omega* (1986), şi romanele *Drumul* (1983), *Pomul vieţii* (1987), *S.O.S.* (1991), *Skepsis* (1991), *O lume pentru fiecare* (2 vol., 1992), *Agonia* (1997), *Încotro?* (1999), *Biruitorii* (2 vol., 2002), *Taina cea mare* (2002), *Fructul oprit* (2004), *Nodul gordian* (2005) şi *Antichrist* (apărut postum în 2009) constituie moştenirea literară lăsată de omul de ştiinţă Ion Gheţie. Ne surprinde în aceste pagini de literatură puterea cu care autorul, filolog şi dialectolog deopotrivă, izbuteşte să creeze personaje complexe. Pagini dense, acţiune care nu trenează, situaţii complicate, probleme existenţiale grave, toate acestea caracterizează proza lui Ion Gheţie.

3. *Pomul vieţii*: o acţiune simplă, dar cu o problematică surprinzătoare

Romanul *Pomul vieţii* a apărut în 1987. Este al doilea roman publicat de Ion Gheţie după romanul de debut *Drumul*. Acţiunea din acest roman este situată la începutul secolului al XX-lea. Naratorul, Dan Pavelescu, student la Facultatea de Drept, şi eroul principal, Paul Conta, care îşi pregătea doctoratul în filozofie, se întâlnesc prima dată la cursul profesorului Zottu, care ţinea lecţii de istorie universală. La început împotmolită, relaţia dintre cei doi evoluează ajungând cei mai buni prieteni. Curând, Dan Pavelescu avea să descopere în Paul Conta un om complex. Singuratic, dar de o inteligenţă extraordinară, Paul Conta nu avea prieteni sau legături, de accea

> „unii îi ignorau prezenţa în oraş, convinşi că omul plecase de mai mulţi ani şi trăia aiurea (la Timişoara sau la Braşov, ca profesor de filozofie). Pe cât se pare, familia lui Conta era originară dintr-un oraş săsesc din sudul Transilvaniei. Bogat cândva, tatăl său sărăcise în timpul războiului. Venit la universitate, noul student şi-a surprins profesorii printr-o inteligenţă puţin obişnuită şi prin întinderea cunoştinţelor. Unul dintre ei îl numise, în anul al doilea, asistent onorific. Primea de obicei nota maximă fără o prealabilă examinare. În numai câţiva ani apărură o duzină de articole ale sale în revistele de specialitate, se plimba prin locurile obscure din Kant şi Fichte ca prin cotloanele unei case locuite dintotdeauna" (Gheţie 1987: 16).

[1] Această informaţie am primit-o de la doamna cercetător, Mirela Theodorescu, soţia filologului bucureştean.

BDD-A25915 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:51 UTC)

Pentru puţinii care îl cunoşteau, Paul Conta era un om ciudat: „Groaznice dureri de cap i-ar fi întunecat pentru zile şi chiar pentru săptămâni limpezimea judecăţii [...]. Cineva îl zărise frecventând cimitirele şi morga, deşi nu pierduse pe nimeni, manifesta reticenţe extraordinare faţă de femei. Aceste zvonuri erau contrazise de altele care-l prezentau drept client al caselor de perdiţie, înhăitat cu creaturile cele mai ordinare ale vieţii de dezmăţ studenţesc" (Gheţie 1987: 17). Personajul principal, Paul Conta este o fire bolnăvicioasă, cu accese de ipohondrie, după cum el însuşi recunoaşte: „Sunt un bolnav închipuit, dar unul de un tip mai aparte" (Gheţie 1987: 28). Cea mai gravă problemă pentru eroul lui Ion Gheţie este moartea: „Mi-e frică de moarte [...] şi nu atât de moartea mea, cât de moarte, în general. De moarte" (Gheţie 1987: 28). Acest sfârşit inevitabil al omului este resimţit acut de personajul Paul Conta. Copilăria lui Paul Conta a fost una fericită, dar marcată de frica de moarte:

> „într-o zi m-am trezit speriat de primejdia contractării uneia sau mai multor boli grave. Pentru a evita contaminarea cu microbi, îmi spălam mâinile exagerat de des, iar înaintea meselor le fâlfâiam prin aer, deschizând uşile cu cotul. Această profilaxie permanentă îngrijoră pe părinţi, care crezură totuşi că lucrurile vor rămâne aici. Dar imaginaţia mea îşi luase zborul. Curând îmi fu teamă să nu înghit oscioarele puilor pe care-i mâncam şi, de aceea, mestecam carnea cu atâta sârguinţă încât de-a dreptul o lichefiam. Începui, apoi, seara la culcare, să îndepărtez de la pat orice obiect cât de cât ascuţit sau tăios, din teama de a nu mă vătăma în somn" (Gheţie 1987: 33).

Cu aceste fobii, copilul Paul devine studentul şi omul matur Paul Conta. Se îndrăgosteşte de Dora M. şi trăieşte la început o dragoste platonică pentru că nu are curaj să-i declare acesteia dragostea sa. Cu ajutorul prietenului său, Paul se decide să-i scrie un bilet în care îi cerea o întâlnire. Dora acceptă întâlnirea şi între cei doi se naşte o frumoasă poveste de dragoste ce se sfârşeşte cu o nuntă. Entuziasmat, Paul se decide să-şi termine doctoratul, pe care îl abandonase. Îşi susţine teza de doctorat şi devine asistent la universitate. Devenit doctor şi cu un post asigurat în învăţământul universitar, Paul Conta îi cere mâna Dorei. În timp ce sărbătoreau logodna, naratorul aruncă asupra relaţiei celor doi o umbră, anunţându-ne parcă de suferinţa ce avea să vină pentru Paul şi Dora: „Totul în încăperea aceea părea sortit să-i despartă şi să nu-i apropie pe cei ce-i păşeau pragul" (Gheţie 1987: 91). După ce se căsătoresc, cei doi pleacă în luna de miere, iar naratorul, obţinâdu-şi licenţa în drept, decide să urmeze un doctorat în străinătate, la Freiburg. Ajuns la Paris pentru un studiu aprofundat, Dan primeşte o scrisoare, mai precis un ferpar pe care scria că Dora Conta se stinsese în urma unei scurte suferinţe. Întors în ţară, Dan îl găseşte pe Paul schimbat în totalitate şi află toate detaliile nenorocirii. În urma pierderii soţiei, Paul renunţă la slujba de la universitate şi se retrage complet din viaţa socială. Paul se îmbolnăveşte şi este internat de câteva ori în spital. Întrebat de către Dan, ce are prietenul său, doctorul îi răspunde că:

> „a făcut o boală rară, un privilegiu, dacă pot spune aşa, de care puţini s-au bucurat până astăzi. Se cheamă ... (şi-mi servi un termen latinesc, pe care-l uitai îndată). În toată literatura

BDD-A25915 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:51 UTC)

> de specialitate abia sunt citate câteva duzini de cazuri. Eu personal n-am întâlnit până astăzi nici unul. Este o falsă angină pectorală, care nu afectează direct inima, dar are o simptomatologie în parte asemănătoare. E vorba despre o scădere treptată a funcţiei respiratorii, de o asfixie progresivă şi lentă" (Gheţie 1987: 154-155).

Întrebat dacă se poate vindeca, răspunsul doctorului este negativ, dându-i şanse de supravieţuire „cel mult un an, dacă are noroc. De regulă e chestie de luni. Cu remisiuni şi exacerbări, ca în orice boală" (Gheţie 1987: 158). După un an de zile, întorcându-se acasă cu doctoratul obţinut, Dan îl găseşte pe Paul într-o stare gravă. Acesta din urmă îl roagă pe Dan să îl trezească de fiecare dată când vede că are crize. În timpul unei crize puternice, când doctorul credea că nu mai are nicio şansă, şi „examina prin stetoscop inima bolnavului [...] constată tendinţă de stabilizare a pulsului. Inima îşi recapătă ritmul normal", surprinzându-l chiar şi pe doctor (Gheţie 1987: 174). Între crize şi momente de luciditate, doctorul său afirmă că: „Omul acesta nu mai moare. O să se chinuiască aşa până în vecii vecilor" (Gheţie 1987: 180). Paul parcă refuză să moară. A doua zi, menajera îl anunţa pe Dan că Paul murise: „Neputând să-l învingă altfel, moartea îl surprinsese nepregătit, în somn" (Gheţie 1987: 181).

4. Fondul psihologic al romanului

Deşi acţiunea este simplă, micul roman al lui Ion Gheţie ne surprinde prin problematica pe care o abordează: moartea, cel mai misterios fenomen din viaţa omului, şi teama acestuia de moarte. Sfârşitul inevitabil al omului îl macină pe Paul Conta încă din copilărie. În adolescenţă,

> „teama de moarte (care pe atunci era mai degrabă o teamă de a muri) stătea ascunsă în umbră. Reînvia câteodată, în timpul vreunei boli ori la vestea dispariţiei cuiva. Reînvia mai ales când întâlneam oameni bătrâni. Mă întrebam, de fiecare dată, privindu-i cum pot suporta ideea că au zilele numărate şi că foarte curând se vor afla în faţa morţii. Nu le înţelegeam zâmbetele, nepăsarea (aparentă sau reală). Mă bucuram în taină că n-am decât treisprezece ori cinsprezece ani şi mă găsesc, prin urmare, atât de departe de clipa morţii, că sunt fiul unor oameni prea bogaţi ca să nu poată aduce la patul copilului lor, dacă ar fi fost nevoie, pe cel mai iscusit medic, indiferent din ce ţară a lumii" (Gheţie 1987: 34-35).

Obsedat de moarte, şi din dorinţa de a învinge moartea, cum crede el, Paul începe să viziteze morga şi să meargă la toate înmormântările din oraş. Părăsind din când în când domeniul filozofiei, Paul începe să scrie literatură în care, bineînţeles, este prezentă obsesia morţii:

> „jumătate din eroi mureau. Nu aceasta îl deosebea însă de ceilalţi scriitori. Nuvelele lui aveau, de obicei, drept unic personaj, un individ cât se poate de comun, poate o idee cam sensibil, care, la un moment dat, găseşte într-o întâmplare banală nişte semnificaţii extraordinare, capabile să aşeze întreaga existenţă omenească, viaţa şi moartea, într-o lumină stranie, înfricoşătoare" (Gheţie 1987: 71).

BDD-A25915 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:51 UTC)

Cea mai reprezentativă nuvelă a lui Paul Conta este *Ciuma neagră*. Sentimentul morţii devine şi mai puternic după moartea soţiei, iar singurul său gând este să încerce să devină nemuritor. Nu crede în viaţa de apoi şi nu poate înţelege acest concept, fundamental de altfel, pentru creştini:

> „credinţa într-o existenţă dincolo de moarte e una din cele mai mari naivităţi de care a dat dovadă omul. Dedublarea aceasta în spirit şi materie e de-a dreptul caraghioasă. Viaţa de apoi mă lasă perfect indiferent, pentru că nu mă priveşte pe mine. Eu sunt cel de aici, din faţa ta, cu muşchi, picioare, creier, cinci simţuri şi o sută de preferinţe fizice şi intelectuale. Habar n-am dacă sunt pur material sau un amestec de spirit şi materie. Exist şi atât. Şi iată că eu, cel ce-ţi vorbesc, mor. Totul s-a sfârşit şi asta e la mintea cocoşului. Tu însă vii şi-mi spui că după moarte o parte a mea, eterică, sufletul, va supravieţui. Se poate, dar asta nu mă interesează. Spiritul meu, cel autentic, adevărat nu poate exista decât în ambalajul lui actual, de carne şi oase [...]. E absurd ca eu să dăinui în ordine spirituală, atâta vreme cât, în fundul unei gropi, trupul îmi va fi la discreţia viermilor" (Gheţie 1987: 139).

Acest pasaj, care şochează prin duritatea imaginii, constituie esenţa de viaţă a lui Paul Conta. Mult mai pragmatic decât prietenul său, Dan afirmă că „totuşi moartea e o realitate" (Gheţie 1987: 147). Răspunsul lui Paul nu face altceva decât să confirme teama de moarte a acestuia şi dorinţa sa de a deveni nemuritor:

> „O realitate, da, sau mai bine zis, o posibilitate. Omul poate muri, dar asta nu înseamnă că el trebuie să moară. Părerea mea e că la orice vârstă ne-am stinge, murim cu zile. De mii de ani şi din fragedă copilărie, ni se vâră în cap că vom muri, suntem pregătiţi pentru moarte, iar la rândul nostru învăţăm pe alţii să moară. Contrar aparenţelor, eu nu cred că uzarea materiei organice duce la moarte. În structura biologică a fiinţelor un mecanism vital s-a dereglat şi permite producerea acestui cancer al vieţii care e moartea. În viaţă facem tot felul de boli. O singură dată şi indiferent de cauza imediată ne îmbolnăvim de moarte" (Gheţie 1987: 147).

Pentru Paul Conta moartea este un joc născocit şi singurul vinovat de toate astea este Dumnezeu. Amintind de pasajul din Biblie, în care Dumnezeu îi izgoneşte pe primii oameni din Rai pentru că au mâncat din pomul interzis, Paul concluzionează: „Atunci m-am întrebat dacă omul e într-adevăr muritor şi dacă nu cumva Dumnezeu, din teamă, a înscenat o tristă farsă spre a-i lua minţile şi a-i ascunde adevărul. Păcatul originar nu l-a săvârşit omul, ci Dumnezeu" (Gheţie 1987: 148). În concepţia lui Paul, Dumnezeu simţindu-se ameninţat în atotputernicia sa, i-a alungat din Rai, pedepsindu-i în cel mai crud mod, după părerea sa, şi anume prin moarte.

5. Simboluri biblice în romanul *Pomul vieţii*

Unul dintre simbolurile care dă şi titlul romanului este pomul vieţii. Din Biblie ştim că, după ce Adam şi Eva au mâncat din pomul interzis, Dumnezeu i-a gonit din Grădina Edenului, punând la poartă heruvimi care să păzească drumul care duce la pomul

BDD-A25915 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:51 UTC)

vieţii: „Astfel a izgonit El pe Adam; şi la răsăritul grădinii Edenului a pus niste heruvimi, care să învârtească o sabie învăpăiată, ca să păzească drumul care duce la pomul vieţii" (Fac. 3:22). Fragmentul din Biblie este citat şi de Paul Conta, şi după cum mărturiseşte l-a impresionat profund, făcându-l să se gândească la adevăratul vinovat pentru moartea oamenilor. În general, pomul este „simbol al vieţii în continuă evoluţie, în ascensiune spre cer, arborele evocă întreg simbolismul verticalităţii, ca arborele lui Leonardo da Vinci. Pe de altă parte, el slujeşte drept simbol pentru caracterul ciclic al evoluţiei cosmice: moarte şi regenerare; de acest caracter ciclic amintesc mai cu seamă arborii foioşi, cărora în fiecare an le cad şi le cresc din nou frunzele" (Chevalier/Gheerbrant 1994: 124). Dar asocierea dintre pomul vieţii şi Dumnezeu există doar în tradiţiile creştine, „căci există o analogie între arborele primului legământ – pomul vieţii de care vorbeşte Facerea – şi arborele crucii, sau arborele Noului Legământ, care regenerează Omul" (Chevalier/Gheerbrant 1994: 126). În tradiţia ortodoxă, la înmormântarea unui om, în faţa cortegiului trebuia să fie un pom:

> „cei mai mulţi inşi însă cred că pomul, care se duce înaintea mortului, numit altmintrelea şi pomul raiului merge în cealaltă lume, unde se duce şi sufletul. Acolo stă el veşnic verde şi încărcat de toate bunătăţile înaintea sufletului, astfel că acesta numai uitându-se la frunzele lui cele aurite şi la fructele lui cele frumoase şi galbene ca ceara de pe dânsul, e pururea sătul şi niciodată nu mai flămânzeşte; [...] pomul ce se duce înaintea mortului însemnează: pomul vieţii [...]" (Marian 1995: 121).

Titlul romanului *Pomul vieţii* trimite la pomul din grădina raiului, care era singurul în măsură să ofere nemurirea omului, nemurire la care aspira atât de mult Paul Conta. Pomul vieţii este pomul cunoaşterii binelui şi răului. După ce au încălcat porunca divină, de a nu gusta din roadele acestui pom, Adam şi Eva au fost pedepsiţi şi alungaţi din Rai. Pentru păcatul lor au primit pedeapsa ca la un moment dat să moară. Pentru păcatul primilor pământeni, oamenii sunt condamnaţi la suferinţă şi zbucium, fiindu-le, cu desăvârşire, interzis accesul la pomul vieţii. Eternitatea este apanajul divinităţii, iar omul nu are acces la ea. Oricât de mult ar încerca să obţină nemurirea, ca Paul Conta, pomul vieţii este interzis omului. În roman apare şi trimiterea la Dumnezeu, cel pe care îl consideră vinovat Paul Conta de moartea oamenilor: „Păcatul originar nu l-a săvârşit omul, ci Dumnezeu" (Gheţie 1987: 148). Un credincios adevărat, ar zice că afirmaţia lui Paul Conta este o blasfemie pentru că El este instanţa supremă şi divină, cel care stăpâneşte taina vieţii şi a morţii. Pentru om, Dumnezeu este un mister, o taină:

> „nu va fi de mirare că, în efortul lor de a pătrunde taina încă din această lume, oamenii au ajuns să aibă reprezentări foarte diferite despre Dumnezeu, şi că au transferat asupra ideii lor de Dumnezeu cunoaşterea pe care o aveau despre ei înşişi şi despre raportul lor cu lumea. Cuprinşi de un sentiment de dependenţă neputincioasă, ei şi-au proiectat dorinţele şi temerile asupra unei Fiinţe superioare, capabile de a le împlini şi de a-i apăra" (Chevalier/Gheerbrant 1994: 473-474).

BDD-A25915 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:51 UTC)

Prin urmare, numele lui Dumnezeu n-ar fi decât „un simbol pentru a semnifica necunoscutul fiinţei, în timp ce fiinţa n-ar fi decât un alt simbol pentru a trimite la Dumnezeul necunoscut. Nu există alt nume al lui Dumnezeu în afară de cel pe care şi l-a dat el însuşi: *Eu sunt Cel ce sunt* (Ieşirea, 3, 14)" (Chevalier/Gheerbrant 1994: 473). Dar, tot din Biblie aflăm că: „Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul Lui Fiu, pentru ca oricine crede în el, să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică" (Ioan 3: 16). Deşi Paul Conta susţine că singurul vinovat de moartea oamenilor este Dumnezeu, concepţia sa este contrazisă de pasajul amintit din Biblie. Dimpotrivă, Dumnezeu îi iubeşte pe oameni, sacrificându-şi Fiul pentru întreaga omenire. În roman, se aminteşte despre un manuscris de Paul Conta. Manuscrisul cuprindea textul unei nuvele, ce purta numele *Ciuma neagră*. Paul Conta era atât de obsedat de moarte, încât eroii din scrierile sale mureau. În această nuvelă, acţiunea se petrecea în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, în Italia. Într-o comunitate, Dumnezeu a trimis o molimă pentru a-i pedepsi pe oameni. În acea comunitate, exista un preot Paolo, care vizita casele bolvanilor şi se ruga pentru ei. Toţi au murit din acea comunitate, iar padre Paolo se baricadează în casa parohială, unde aşteaptă şi el moartea. Întrebat de narator, dacă padre Paolo era nebun, Paul Conta îi răspunde: „Padre Paolo e un simbol. În mintea mea el a încremenit în atitudinea de aşteptare, cu arma în mână, asemenea unei statui, indiferentă la scurgerea timpului. Pentru mine, după trei secole şi jumătate el se află tot în casa baricadată, aşteptând sosirea duşmanului (Gheţie 1987: 146). La sfârşitul romanului, după înmormântarea lui Paul Conta, naratorul citează finalul nuvelei *Ciuma neagră*: „Oameni buni! Zăvorâţi porţile şi ferestrele! Puneţi mâna pe puşti şi pe topoare! Fiara adulmecă în jurul caselor voastre! Loviţi fără milă! Omul nu trebuie să moară!" (Gheţie 1987: 184). Acest pasaj subliniază foarte bine concepţia lui Paul Conta: omul, această plăpândă fiinţă, se află la mâna destinului, la mâna fatalităţii. Oricât s-ar apăra, el trebuie să se supună destinului implacabil, pentru că aşa cum se zice în popor, toţi suntem datori cu o moarte. Ca simbol „moartea este aspectul perisabil şi destructibil al existenţei [...]. Dar moartea este şi intrarea în lumile necunoscute, ale Iadului sau ale Raiului" (Chevalier/Gheerbrant 1994: 314-315). Existentă încă de la începutul omenirii şi prezentă în toate culturile antice, notăm că: „[...] în iconografia antică, moartea este reprezentată printr-un mormânt, un personaj înzestrat cu o coasă, o zeitate devorând un om, un duh înaripat, doi tineri – unul alb, unul negru –, un călăreţ, un schelet, un dans macabru, un şarpe sau orice alt animal psihopomp (Chevalier/Gheerbrant 1994: 314-315). Cu toate acestea „misterul morţii este, prin tradiţie, resimţit, ca neliştitor şi apare reprezentat prin forme înfricoşătoare. Aceasta înseamnă nu atât teama de topire în neant, cât împotrivire, împinsă până la extrem, faţă de schimbare şi de o formă de existenţă necunoscută" (Chevalier/Gheerbrant 1994: 315).

6. Concluzii

Simplu prin acţiune, dar cu o temă complexă, romanul lui Ion Gheţie ne uimeşte prin ideea pe care o promovează, şi anume că omul nu ar trebui să moară. Dorind să obţină

BDD-A25915 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:51 UTC)

cu orice preţ nemurirea, Paul Conta se îndreaptă cu paşi repezi spre moarte, spre acest sfârşit implacabil al omului. Nemurirea este apanajul divinităţii, iar omul nu are acces la ea. Doctrina creştină ne spune că sufletul este nemuritor, şi nu trupul, ca o recompensă, parcă pentru faptul, că la un moment dat omul trece dintr-o lume în alta. Această nemurire a sufletului nu îi este suficientă lui Paul Conta, el vrea şi nemurirea trupului. Nemurirea este visul lui Paul Conta, dar va muri, pentru că asta e legea vieţii: unii vin, alţii pleacă. O lege pe care nu o înţelegem şi poate că nu o acceptăm, dar o lege care ne va învinge la un moment dat.

Ion Gheţie s-a retras tăcut de pe scena vieţii, în 2004, dar scrierile sale, filologice şi ligvistice, precum şi textele de beletristică, stau mărturie faptului că activitatea dusă de reputatul filolog de-a lungul vieţii a fost una complexă. Paginile sale de literatură, ne dezvăluie un om dăruit scrisului. Această pasiune pentru literatură ne conduce către „un prozator care surprinde nu doar prin îndelungată răbdare, ci şi prin talent şi pricepere" (Berca 1984: 11).

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Versiune întocmită de I. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2001.

Berca 1984: Olimpia Berca, *Iluzia maturităţii*, în „Orizont", XXXV (1984), nr. 12, 11.

Chevalier/Gheerbrant 1994: Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicţionar de simboluri*, traducere din limba franceză făcută după ediţia din 1969, revizuită şi adăugită, Editura Artemis, Bucureşti, 1994.

Gheţie 1987: Ion Gheţie, *Pomul vieţii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987.

Marian 1995: Simion Florea Marian, *Trilogia vieţii*, Editura Grai şi Suflet, Bucureşti, 1995.

BDD-A25915 © 2016 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:51 UTC)